

Oikeuspalvelut
Nina Ryhänen

8.6.2017

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Asia OM 17/41/2015

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Yleisiä huomioita

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa korvaisi nykyisin voimassa olevan hallintolainkäyttölain (586/1996). Uuden lain tavoitteena on säätää hallintoasioita koskevasta oikeudenkäynnistä nykyistä täsmällisemmin ja informatiivisemmin. Esityksessä on otettu huomioon muussa lainsäädännössä tapahtuneet muutokset ja muut uudistustarpeet.

Ehdotetulla lailla on tarkoitus turvata oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin taakeet hallintolainkäytössä. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin kriteerit on huomioitu esityksessä. Viittauksia oikeudenkäymiskaareen on tarkistettu ja vähennetty, mikä osaltaan selkeyttää ja täsmentää lakia.

Oikeusprosessien nopeuttamisen kannalta esityksessä on asetettu korkein hallinto-oikeus selkeämmin ennakkopäätöstuomioistuimeksi. Haettaessa muutosta hallinto-oikeuden päätökseen korkeimmalta hallinto-oikeudelta, muutoksenhaku edellyttäisi pääsääntöisesti valituslupaa.

Ylimääräisessä muutoksenhaussa yhdistettäisiin kanteluperusteet purkuperusteisiin ja luovuttaisiin kantelusta itsenäisenä ylimääräisenä muutoksenhakukeinona.

Tiedoksiannon osalta ainoastaan velvoittavat päätökset, joiden tiedoksisaan-
nista alkaa kulua muutoksenhaku-aika tai muu vastaanottajan oikeuteen vai-
kuttava määräaika, tulisi antaa tiedoksi todisteellisesti.

Oikeuspalvelut
Nina Ryhänen

8.6.2017

2 luku Valitus hallintopäätöksestä

Luvussa säädettäisiin hallintopäätöksen valituskelpoisuudesta, oikeudesta valittaa hallintopäätöksestä sekä valitustiestä hallintopäätökseen.

Luvun 5 § käsittelisi toimivaltaista hallinto-oikeutta. Pykälässä säädettäisiin hallinto-oikeuksien alueellisesta toimivallasta. Säännökset vastaisivat pääosin voimassa olevia säännöksiä, mutta sääntelyä täsmennettäisiin ja täydennettäisiin.

Ehdotettu 4 momentti täydentäisi valtakunnallisen viranomaisen päätöksiä koskevaa 3 momentin säännöstä ja merkitsisi muutosta nykyiseen sääntelyyn. Ehdotuksen mukaan useamman tuomiopiirin alueelle ulottuvassa asiassa olisi toimivaltainen se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätöksen tehneen viranomaisen päätoimipaikka sijaitsee. Jollei viranomaisen päätoimipaikkaa ole määritelty, asian käsittely kuuluisi sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä valituksen kohteena oleva hallintopäätös on tehty. Toimivaltainen hallinto-oikeus olisi nykyistä selkeämmin ennakoitavissa, eivätkä valitukset saman valtakunnallisen viranomaisen päätöksistä voisi hajaantua useisiin hallinto-oikeuksiin. Ehdotettu pykälä on riittävän yksiselitteinen ja täsmällinen.

Lakiin ehdotetaan uutta säännöstä (6 §) asiakokonaisuuden yhdistämisestä hallinto-oikeudessa. Ehdotettu pykälä täydentäisi hallinto-oikeuksien alueellista toimivaltaa koskevaa 5 §:ää. Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta silloin, kun hallinto-oikeus voi asiakokonaisuuden yhdistämiseksi siirtää toimivaltaansa kuuluvan asian käsiteltäväksi toiseen hallinto-oikeuteen. Voimassa olevassa hallintolainkäyttölaissa ei ole vastaavaa säännöstä. Ehdotuksen 1 momentin mukaan asiat voitaisiin yhdistää yhdessä käsiteltäviksi, kun ne kuuluvat samaan asiakokonaisuuteen. Kaikkien momentissa säädettyjen edellytysten tulisi täyttyä, jotta asiat voitaisiin käsitellä yhdessä. Asiakokonaisuuden määritelmää on avattu yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Helsingin kaupunki kannattaa ehdotusta tältä osin.

6 luku Asian käsittely ja selvittäminen

Luvussa olisi perussäännökset asian käsittelystä ja tosiseikkojen selvittämisestä tuomioistuimessa. Tarkoituksena olisi, että luku etenisi oikeudenkäynnin vaiheiden mukaisesti. Tarkoituksena olisi myös korostaa tuomioistuimen prosessin johdon merkitystä oikeudenkäynnin sujuvuuden ja tehokkuuden turvaamiseksi.

Luvun 8 §:ssä säädettäisiin päätöksen tehneen viranomaisen velvollisuudesta antaa tuomioistuimen pyynnöstä lausunto sakon uhalla. Tuomioistuin voisi 3 momentin mukaan tehostaa viranomaiselle asetettua selvittämisvelvoitetta sakon uhalla. Tuomioistuin päättäisi myös tällaisen sakon tuomitsemisesta. Ehdotetut säännökset vastaisivat nykyistä käytäntöä muutoin, mutta viranomaisen velvoitteen tehosteeksi ei ole aikaisemmin voitu asettaa uhkasakkoa.

Luvun 12 §:ssä säädettäisiin selvityksen rajoittamisesta. Pykälässä säädettäisiin hallintotuomioistuimen mahdollisuudesta asettaa määräaika lisäaineiston esittämiselle. Vastaavaa säännöstä ei ole voimassa olevassa hallintolainkäytölaissa. Uuden selvityksen vastaanottaminen ja kuulemismenettely saattavat viivästyttää tarpeettomasti asian käsittelyä. Määräajan tarkoituksena on turvata oikeus asian viivytyksettömään käsittelyyn. Sen asettaminen olisi poikkeuksellista.

Luvussa säädettäisiin myös eri selvitysketjuista. Uusia selvitysketjuja olisivat suullinen valmistelu ja tarkastus. Suullista valmistelua koskeva säännös olisi uusi ja sen tarkoituksena on ohjata tuomioistuimia järjestämään suullinen valmistelu tilanteissa, joissa se kirjallista valmistelua tarkoituksenmukaisemmin palvelee asian selvittämistä ja joutuisaa käsittelyä. Luvun 15 § koskee tarkastusta ja se olisi yleissäännöksenä uusi ehdotus katselmusta kevyemmästä menettelystä tietyn tosiseikan todentamiseksi.

Helsingin kaupunki kannattaa ehdotusta näiltä osin.

9 luku Tiedoksianto

Luvussa säädettäisiin hallintotuomioistuimen päätöksen tiedoksiannosta. Tarkoituksena olisi, että viittauksista hallintolakiin pääosin luovuttaisiin ja säännökset sisällytettäisiin tähän lakiin. Uutta olisi muun muassa mahdollisuus suulliseen tiedoksiantoon sekä todisteellisen tiedoksiannon vaihtoehtona tavallinen tiedoksianto asianosaisen käyttämälle avustajalle.

Luvun 1 §:ssä säädettäisiin tavallisesta ja todisteellisestä tiedoksiannosta. Nykyisin pääsääntönä on hallintotuomioistuimen päätösten todisteellinen tiedoksianto, mutta ehdotuksen mukaan lähtökohtana olisi tavallinen tiedoksianto vastaanottajan tuomioistuimelle ilmoittamaan prosessiosoitteeseen. Päätös olisi kuitenkin annettava tiedoksi todisteellisesti, kun kyse on velvoittavasta päätöksestä, jonka tiedoksisaannista alkaa kulua vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika. Tiedoksiannon tulisi olla todisteellinen myös, kun se koskee päätöksen täytäntöönpanoa tai muuta väliaikaista määräystä. Todis-

Oikeuspalvelut
Nina Ryhänen

8.6.2017

teellisen tiedoksiannon toimittaminen edellä mainituissa tapauksissa on asianosaisten oikeusturvan kannalta perusteltua.

Helsingin kaupunki kannattaa ehdotusta.

12 luku Valitus hallintotuomioistuimen päätöksestä

Luvussa säädettäisiin valittamisesta hallintotuomioistuimen päätöksestä.

Luvun 1 §:ssä pykälässä säädettäisiin hallintotuomioistuimen päätöksen valituskelpoisuudesta ja siitä, mihin päätöksestä valitetaan. Pykälän 2 momentin mukaan lähtökohtana olisi, että hallinto-oikeuden antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Ehdotettu valituslupasäännös koskisi valittamista hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen riippumatta siitä, onko asia tullut hallinto-oikeudessa vireille valitusasiana vai hallintoriita-asiana tai muuna hakemusasiana.

Ehdotus merkitsisi muutosta nykyiseen sääntelyyn. Voimassa olevan hallintolainkäyttölain 13 §:n 1 momentin mukaan laissa säädetään erikseen siitä, milloin valittamiseen korkeimmalle hallinto-oikeudelle tarvitaan valituslupa. Valituslupasääntely on kuitenkin käytännössä muodostunut pääsäännöksi, sillä valituslupasäännöksiä on nykyisin laajasti eri hallinnonalojen lainsäädännössä. Ehdotuksella kehitetään korkeimman hallinto-oikeuden asemaa nykyistä enemmän ennakkopäätöstuomioistuimeksi.

Luvun 3 §:ssä viranomaiselle ehdotetaan valitusoikeutta hallinto-oikeuden päätöksestä tilanteessa, jossa ensi asteen hallintotuomioistuin on muuttanut viranomaisen tekemää hallintopäätöstä tai kumonnut sen. Ylimmän oikeusasteen ratkaisun saaminen voisi olla tarpeen yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi esimerkiksi silloin, kun samasta kysymyksestä ei ole vielä oikeuskäytäntöä tai jos asiaan liittyvä oikeuskäytäntö on epäyhtenäistä.

Helsingin kaupunki kannattaa ehdotusta näiltä osin.

13 luku Ylimääräinen muutoksenhaku

Luvun 5 §:ssä säädettäisiin lainvoimaisen päätöksen purkamisesta. Esityksessä ehdotetaan, että kantelusta ylimääräisenä muutoksenhakeinona luovuttaisiin. Tästä syystä purkuperusteisiin yhdistettäisiin nykyisin hallintolain-

Oikeuspalvelut
Nina Ryhänen

8.6.2017

käyttölain 59 §:n 1 momentissa mainitut kanteluperusteet, joita ovat kuulemisvirhe ja muu menettelyvirhe sekä päätöksen epäselvyys ja puutteellisuus.

Luvun 6 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että oikeus purun hakemiseen olisi myös ylimmillä laillisuusvalvojilla eli valtioneuvoston oikeuskanslerilla ja eduskunnan oikeusasiamiehellä. Saman pykälän mukaan muun hakijan kuin viranomaisen on käytettävä oikeudenkäyntiasiamiestä tai -avustajaa tuomion purkamista koskevassa asiassa.

Helsingin kaupunki kannattaa ehdotusta.

Yhteenveto

Esitettyä lainsäädännön uudistusta on pidettävä kokonaisuutena kannatettavana. Muutokset antavat tuomioistuimelle mahdollisuuden johtaa prosessia jämäkämmin ja ottaa huomioon kunkin käsiteltävän asian erityispiirteet. Valituslupamenettelyn laajentaminen helpottaa korkeimman hallinto-oikeuden työtaakkaa ja toivottavasti lyhentää tämänhetkisiä kohtuuttoman pitkiä käsittelyajoja.

Helsingissä 8. päivänä kesäkuuta 2017

HELSINGIN KAUPUNKI

Nina Ryhänen
lakimies

Liitteet

1. Valtakirja